

#LAPIN PARASKOULU
UTSJOKI

Kunnallisten toimintasuunnitelmien laatiminen peruskoulufoorumin linjausten (10 kpl) toteuttamiseksi:

1. Selkeä arvoperusta peruskoulun kehittämisen lähtökohdaksi

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Peruskoulun arvoperustaa tulee terävöittää. Keskustelu ja arvoperustan pohdinta on erityisen tärkeää silloin, kun tehdään suuria muutoksia koulutusrakenteissa tai opetussuunnitelmien perusteissa. Uusien opetussuunnitelmien myötä arvoperustan painotuksia ja kokonaisuutta tulee tarkastella laajana kokonaisuutena ja tulevaisuuden näkökulmasta.”

Paikallinen toiminta

Utsjoen kuntastrategia: <https://www.utsjoki.fi/wp-content/uploads/2019/09/kuntastrategiasuomi155.pdf>

Elävä saamelaiskulttuuri Arvo tarkoittaa saamen kielen kuulumista ja saamelaiskulttuurin näkymistä arjessa. Toiminnassa arvo näkyy saamenkielisten ja saamelaiskulttuurilähtöisten palveluiden tietoisena ja aktiivisena kehittämisenä.

Luonto kulttuuriympäristönä Arvo tarkoittaa kuntalaisten luonnonkäyttömahdollisuuksien ja saamelaiskulttuurin turvaamista. Paikallinen luontokäsitys on laaja pitäen sisällään luonnon kestävän monikäytön, elinkeinot ja ihmisten elinympäristön. Luonnonkäyttöön liittyvä edunvalvonta on keskeisessä osassa kunnan toimintaa.

Yhdenvertaisuus Arvo tarkoittaa yhdenvertaisia ja yksilöllisesti suunniteltuja palveluja kaikille kuntalaisille. Saamen kieleen ja kulttuuriin liittyvää yhdenvertaisuutta edistetään aktiivisesti. Yhdenvertaisuutta tukee monipuolinen rajat ylittävä yhteistyö Norjan kanssa.

Suunnitelmallisuus Arvo näkyy sujuvuutena, tehokkuutena ja avoimuutena päätöksentekoprosesseissa, toimivina ja yhdenvertaisina palveluina sekä tulevaisuuden turvaavana määrätietoisena edunvalvontana.

2. Yhteisöllinen toimintakulttuuri

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Lapsen ja nuoren kuulumista kouluyhteisöön tulee vahvistaa. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on tärkeää kokea olevansa täysivaltainen yhteisönsä jäsen. Jokaisen tulee voida ilmaista itseään ja toimia yhteisössä itselleen merkityksellisellä tavalla. Myönteistä ilmapiiriä on tärkeää tukea kaikin tavoin. Kaikilla koulun oppilaille, heidän vanhemmillaan ja huoltajillaan tulee olla mahdollisuus osallistua koulun yhteiseen toimintaan. Opetuksen järjestäjän ja koulujen tulee varmistaa, että yhdessä tekemistä edistetään kaikilla tasoilla. Perheen ja läheisten tuella on suuri merkitys lapsen ja nuoren koulupolulla. Vanhempien ja huoltajien luottamus opettajaan heijastuu mm. oppilaan koulumotivaatioon ja kouluun kiinnittymiseen. Koulun tulee luoda rakenteita perheiden, vanhempien ja huoltajien aidolle osallisuudelle lasten ja nuorten koulunkäynnissä. Peruskoulussa tulee pitää huolta jokaisesta oppilaasta. Tunnetasolla tämä tarkoittaa yhteenkuuluvuuden, osallisuuden ja tuen kokemuksia sekä oppimista ja suoriutumista tukevia asenteita ja arvoja. Kouluun kiinnittymistä edistäviä ja toisaalta koulu-uupumukselta suojaavia tekijöitä ovat mm. oppilaan kokemus hyvistä opettaja-oppilassuhteista ja vahvasta perheen ja lähipiirin antamasta tuesta koulunkäynnille, hyvä koulumenestys, luvattomien poissaolojen puuttuminen, myönteinen minäkuva ja selkeä tavoite jatkaa peruskoulun jälkeen opintoja. Yläluokilla on oppilaita, joiden kouluun kiinnittyminen on heikkoa tai koulu-uupumus on korkea. Heillä on riski kohdata vaikeuksia perusopetuksen jälkeen ja riski yhteiskunnasta syrjäytymiseen kasvaa. Opettajan työ näyttäytyy edelleen pääosin yksin tekemisenä, vaikka erilaiset samanaikais- ja yhteisopettamisen muodot ovat lisääntyneet viime vuosina. Samanaikais- ja yhteisopettajuutta tulee tukea ja vahvistaa perusopetuksessa. Yhteisopettajuus on tärkeä 4 keino uudistaa koulun toimintakulttuuria yhteisöllisempään suuntaan. Usean opettajan yhteistyö tukee opettajan omaa ja koko työyhteisön työssä jaksamista. Samanaikaisopettajuuden on todettu edistävän opettajien yhteistyötaitoja. Oppilaat myös pitävät siitä, että luokkahuoneessa on useampi aikuinen. Sen sijaan selkeä näyttö yhteisopettajuuden vaikutuksista oppimistulosten parantumiseen puuttuu. Tiimiopettaminen voi kuitenkin edistää ennaltaehkäisevän työn tuloksellisuutta, oppilaiden henkilökohtaista tukemista, arvioinnin monipuolisuutta ja arviointitiedon käyttöä. Tutkimuksissa saatu näyttö tukee opettajien yhteistyön positiivisia ulottuvuuksia, mutta nostaa esille myös työtavan kehittämisen haasteita. Esimerkiksi yhteisen suunnitteluajan löytäminen opettajien nykyisessä palkkausjärjestelmässä koetaan usein haastavaksi.”

Paikallinen toiminta

2019-2020 kirjoitimme uuden oppilashuoltosuunnitelman, jossa näitä asioita käyty läpi. Suunnitelma on käännettävänä Pohjois-Saameksi ja julkaistaan myöhemmin kunnan nettisivuilla.

3. Opettajille tukea muutoksessa ja asiantuntijoiden yhteistyö

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Opettajien rooli ja työ monipuolistuu ja muuttuu jatkuvasti. Enää ei riitä, että opettaja hallitsee vain opetustehtävän ja pedagogis-didaktisen osan työstään. Opettajat ovat osa monitoimijaista asiantuntijatiimiä. Opettajien ja eri ammattilaisten yhteinen osaaminen nousee entistä tärkeämmäksi kouluissa. Vuonna 2014 voimaan tullut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tähtää koulun toimintakulttuurin uudistumiseen. Lain mukaan oppilas- ja opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko kouluyhteisöä tukevana toimintana. Onnistunut yhteisöllinen koulun hyvinvointityö edellyttää monitoimijaista työtettä. Monitoimijuudessa asiantuntijatieto ja kokemustieto muodostavat toisiaan tukevan ja rikkaan kokonaisuuden. Eri toimijoiden yhdessä laatimat kehittämissuunnitelmat luovat edellytykset tavoitteelliselle ja systemaattiselle työyhteisön kehittämiselle. Tutkiva ja tutkimusperustainen opettajuus ovat suomalaisen opettajankoulutuksen vahvuuksia. Tämä luo perustan opettajan ammatilliselle kehitymiselle. Kaikkien opettajien tulee tutkia ja kehittää omaa työtään ja työyhteisöään. Työnkuvan ja roolin muutokseen tarvitaan tukea ja opettajille mahdollisuuksia jatkuvaan ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Opettajien tiimimäisen ja yhteisöllisen työskentelyn tulisi olla toimintakulttuurin muutoksen keskiössä. Opettajien osaamista tuetaan vahvistamalla mahdollisuuksia uran aikaisen osaamisen kehittämiseen ja kytkemällä opetushenkilöstön kehittämissuunnitelmat koulu- ja kuntakohtaiseen kehittämiseen sekä valtakunnallisiin kehittämislinjauksiin.”

Paikallinen toiminta:

4. Yksilölliset oppimispolut

Perusopetusfoorumien linjauksia:

”Yksilöllisyyden huomioiminen luo tasa-arvoa ja ehkäisee eriarvoistumista. Peruskoulun tulee rohkeasti huomioida ja varmistaa kaikille oppilaille tasa-arvoisesti mahdollisuus saavuttaa yhteiset tavoitteet, kehittää itseään ja omia vahvuuksiaan sekä saada tarvittaessa tukea. Kaikki lapset ja nuoret tulee pitää mukana. Yksilöllisyyttä tarvitaan, oli kyse sitten erityistä tukea tarvitsevasta, oletusarvoisesti etenevästä tai poikkeuksellisen edistyneestä oppijasta. Koulun rakenteet eivät saa edistää eriarvoistumista. Kaikilla oppilailla sosioekonomisesta, kulttuurisesta taustasta tai sukupuolesta riippumatta tulee olla oikeus kehittää omia vahvuuksiaan. Peruskoulun tärkeä tehtävä on erilaisten lähtökohtien ja taustojen vaikutuksen vähentäminen. Tasa-arvon edistäminen ja jokaisen lapsen ja nuoren kokemus on avainasemassa, kun koulua kehitetään. Tämä merkitsee sitä, että tarvitaan lisää uusia mahdollisuuksia tukea henkilökohtaistamista, esimerkiksi positiivista erityiskohtelua, heikoimpien tukemista, vahvan perusosaamisen ja oppimiskuvan tukemista sekä osaavien kannustamista eteenpäin. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus kehittää erityistä osaamistaan ja omia vahvuuksiaan, kuitenkin niin, ettei tämä ei ole opetusryhmän muodostuksen pysyvä peruste. Suomessa on panostettu paljon oppilaiden tukemiseen ja erityisopetukseen. Inklusiivinen koulu ja kolmiportainen tuki ovat tuoneet tasavertaiset mahdollisuudet kaikille perusopetuksen oppilaille laadukkaaseen opetukseen. Jatkossa tulee varmistaa, että tämä toteutuu aidosti myös käytännössä. Edistyneiden oppilaiden tukeminen ja heille erilaisten mahdollisuuksien tarjoaminen on jäänyt vähäisemmälle huomiolle. Suomi on pieni maa, jossa ei ole ”varaa” hukata lasten ja nuorten lahjakkuutta.”

Paikallinen toiminta

2019-2020 kirjoitimme uuden oppilashuoltosuunnitelman, jossa näitä asioita käyty läpi. Suunnitelma on käännettävänä Pohjois-Saameksi ja julkaistaan myöhemmin kunnan nettisivuilla.

Utsjoella kirjoitettu kolmiportaisen tuen suunnitelma, joka löytyy mm. <https://peda.net/utsjoki/ol/7ojktl> sekä saameksi: <https://www.utsjoki.fi/wp-content/uploads/2019/07/tukisaamenet2611.pdf>

Jopo-toiminta Utsjoella aloitettu 2017 ja sen yksi päätavoite on saada poronhoito ja koulu sujumaan yhteistyössä. Jopo-toiminnan avulla vahvistetaan jatko-opintovalmiuksia toisen asteen koulutukseen. Utsjoella Jopo-luokan tarkoitus on kannustaa oppilaita saamelaisen kulttuurin vuoden aikojen mukaiseen työskentelyyn ja luoda yhtenäisyyttä koulun ja saamelaisen kulttuurin välille.

5. Vahva osaaminen perustana tulevaisuuden taidoille

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Vahva perusosaaminen luo pohjan elinikäiselle uuden oppimiselle sekä tulevaisuuden tietojen ja taitojen omaksumiselle. Laadukas perusopetus turvaa perustaidot. Peruskoulun tasa-arvolupauksen tulee sisältää se, että kaikista lapsista ja nuorista ja heidän osaamisestaan pidetään huolta ja ehkäistään eriytymiskehitystä. Vahva perusosaaminen ehkäisee monia myöhempiä ongelmia ja mahdollistaa monipuoliset koulutuspolut perusopetuksen jälkeen. Vahvat perustaidot antavat hyvät valmiudet ja työkalut oppimiseen ja tulevaisuuden tietojen ja taitojen omaksumiseen. Lukutaito, kirjoitustaito ja laskutaito ovat niitä perustaitoja, joiden hallinnalla on merkitystä läpi 6 elämän. Oppimisen ongelmat näiden perustaitojen hallinnassa heijastuvat kielteisesti kaikissa elämänvaiheissa. Perusopetuksen tulee varmistaa riittävä perusosaamisen taso kaikille oppilaille. Perustaitojen saavuttamisen perustana on systemaattinen opettaminen, mikä on ollut yksi suomalaisen koulutusjärjestelmän vahvuus. Rakenteet (esim. opetussuunnitelman perusteet) tukevat systemaattista opetusta ja oppimisen varmistamista. Ihminen tarvitsee kasvaakseen lisäksi monia muita taitoja kuten ajattelun taitoja, oppimaan oppimisen taitoja, vuorovaikutustaitoja sekä taito- ja taideaineiden tuomia taitoja, kokemuksia ja elämyksiä. Toimivat vuorovaikutussuhteet opettajan ja oppilaan välillä sekä vertaisten kesken luovat hyvinvointia. Koulun tulee tukea vahvasti keskeisiä tulevaisuuden taitoja, joita ovat esimerkiksi vastuun ottaminen sekä haasteiden sietäminen ja käsittelykyky. Yksilöiden ja ryhmien pystyvyyttä tulee vahvistaa opettamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle oman oppimisensa säätelytaitoja. Ne vahvistuvat opiskelutilanteissa, joissa voi harjoitella epävarmuutta ja ristiriitojen sietämistä, mutta myös yksilöllistä ja kollektiivista onnistumista. Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä tulisi olla mahdollisuus osoittaa asiantuntijuuttaan erilaisilla tavoilla.”

Paikallinen toiminta

6. Turvataan hyvinvointi

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Koulun tulee tukea ja edistää oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Myönteinen ja kannustava vuorovaikutus luo perustan hyvinvoinnille ja koulumotivaatiolle. Hyvinvointi on edellytys kaikelle oppimiselle. Jokaisella koulutustasolla ja kaikissa vaiheissa tulee panostaa hyvinvointiin, perustaitoihin ja eriarvoisuuden estämiseen. Olennaista on luoda kaikille toivoa huomisesta. Oppilaiden ja heidän perheidensä ja huoltajiensa kanssa tulee tehdä työtä niin, että lapset ja nuoret haluavat, osaavat ja pystyvät edistämään omaa ja muiden hyvinvointia. Hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen on koulun yksi keskeisiä tehtäviä oppimisen, opiskelutaitojen ja osaamisen ja perustaitojen kehittämisen rinnalla. Koulussa ei kiusata eikä syrjitä ketään. Kiusaamisen ja kaikenlaisen häirinnän ehkäisy on koko kouluyhteisön velvollisuus.”

Paikallinen toiminta

7. Hyvä johtaminen

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Hyvä osaamisen johtaminen ja johtamisosaaminen mahdollistavat oppivan kouluyhteisön kehittymisen ja laadukkaan opetuksen. Hyvällä johtamisella tuetaan yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittymistä. Rehtoreilla ja oppilaitosten johtajilla tulee olla mahdollisuus ja myös velvoite osallistua johtamiskoulutukseen. Rehtorien roolia ja osaamisen vahvistamista tulisi tarkastella pedagogisen johtajuuden, talouden, strategisen johtamisen ja henkilö- ja verkostojohtamisen osalta ja osaamisen johtamisen näkökulmista. 7 Johtajuudella on suuri vaikutus siihen, kehittykö organisaatio toivottuun suuntaan. Siksi on tärkeää, että johtajuutta tuetaan ja johtamistaitoja kehitetään jatkuvasti. Johtaja tukee koulun toimintakulttuurin kehittymistä kohti oppivaa organisaatiota. Rehtorin työaika ei saa täytyä pelkästä hallinnollisesta työstä – myös kehittämiseen ja pedagogiseen johtamiseen tulee olla aikaa. Tätä voidaan tukea mahdollistamalla erilaisia jaetun johtajuuden malleja.”

Paikallinen toiminta

8. Kehittäminen perustuu tutkimukseen

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Koulun uudistamisen ja opettajien ammatillisen osaamisen kehittämisen tulee perustua tutkimus- ja arviointitietoon. Tämä vahvistaa opetuksen laatua. Kokeilujen tulokset tulee testata tutkimuksen keinoin. Pedagogisessa uudistamisessa tulisi käyttää hyväksi entistä vahvemmin saatavilla olevaa tutkimusta ja arviointien tuloksia, joilla voidaan perustella tehtyjä ratkaisuja. Esimerkiksi oppimisvaikeuksien voittamiseksi on jo olemassa näyttöön perustuvia menetelmiä, jotka on osoitettu toimiviksi niin lukivaikeuksien, matematiikan vaikeuksien kuin käyttäytymisongelmien voittamiseksi. Perusopetuksen toiminnan moninaisuus, tutkimusperustaisuus ja erilaiset pedagogiset ratkaisut avaavat uusia mahdollisuuksia kehittämiselle sekä muutosten systemaattiselle ja tavoitteelliselle läpiviennille. Lisäksi on tärkeää, että vahvistetaan edellytyksiä liittämään tutkimus paikallisiin kehittämishankkeisiin. Perus- ja täydennyskoulutuksella rohkaistaan ja tuetaan koulujen ja opettajien ja rehtoreiden valmiuksia systemaattiseen ja kriittiseen kehittämistoiminnan arviointiin. Varmistetaan toimivien tutkimusperustaisten opetusmenetelmien, työtapojen, välineiden ja käytänteiden saatavuus ja leviäminen muihin kouluihin. Lisätään tutkimusta, jonka perusteella voidaan päätellä, mitkä koulun toimintakäytännöt ja resurssit ovat tehokkaita oppimisen, hyvinvoinnin ja luokan yhteishengen edistämiseksi. Tuetaan opetuksen järjestäjien paikallista oman toimintansa suunnitelmallista arviointia.”

Paikallinen toiminta

Utsjoella on kartoitettu ja suunniteltu tulevaisuutta tehtyjen tutkimuksien perusteella

<https://www.utsjoki.fi/hallinto/kunnan-strategia-ja-suunnitelmat/>

9. Oppimista tukeva arviointi vahvistaa yhdenvertaisuutta

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Oppilaiden yhdenvertaisuus tulee varmistaa monimuotoisella, eettisesti kestäväällä ja yhteismitallisella arvioinnilla ja palautteella. Osaamisen osoittamiseen tulee tarjota monia erilaisia tapoja. Opettajia tulee tukea arviointityössä esimerkiksi kehittämällä ja levittämällä tutkimusperustaisia arviointivälineitä ja tuottamalla kansallista vertailutietoa tiedollisista ja muista oppimistuloksista. Tulee arvioida sitä, mikä on merkityksellistä ja oppimista tukevaa ja oppimiseen kannustavaa. 8 Opetuksen järjestäjän on huolehdittava arvosanojen yhdenvertaisuudesta alueensa koulujen välillä mukaan lukien erot oppiaineiden välillä. Koulujen tulee varmistaa opetussuunnitelman perusteiden mukaisten riittävän monipuolisten osaamisen osoittamistapojen toteutuminen kaikissa oppiaineissa, jotta mahdolliset oppimisen esteet tai puutteellinen kielitaito eivät perusteettomasti heikennä oppilaiden arvosanoja. Päättöarvosanojen koulu-, kunta- ja valtakunnantason yhteismitallisuus on yksi keskeinen oppilaiden yhdenvertaisuutta lisäävä seikka. On huolehdittava myös siitä, että koulutuksen kansallisessa, kunnallisessa ja koulukohtaisessa arvioinnissa arvioidaan oppimistulosten ja oppimaan oppimisen lisäksi oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä. Arvioinnilla tuetaan tutkimusperustaista ja systemaattista opetusta ja tavoitteellista opiskelua.”

Paikallinen toiminta:

Utsjoella päivitetty opetussuunnitelmaan arviointilukua ja arviointikoulutuksia annettu opettajille. Vanhempia ja oppilaita itseään on pyritty osallistamaan arviointiin mukaan.

10. Perusopetukselle riittävä resursointi eli miten kunnassa/koulutuksen järjestäjän piirissä aiotaan huolehtia näistä tulevaisuudessa

Perusopetusfoorumin linjauksia:

”Kaikkien oppilaiden tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet oppimiseen tulee turvata takaamalla riittävät resurssit peruskoululle. Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen toteuttamiseen peruskouluissa tulee olla riittävästi resursseja sopivan ryhmäkoon, erityisopettajien sekä muun opetushenkilöstön saamisen turvaamiseksi. Tämä tarkoittaa resursointia ja yksilöllistä tukea myös normaalia vaativampia opetussisältöjä opiskeleville oppilaille. Erityispedagogiikan opintoja ja osaamista tulee vahvistaa kaikissa opettajaopinnoissa sekä erityisesti uranaikaisen osaamisen kehittämisessä. Tulee harkita näitä taitoja sisällytettäväksi niitä rehtorin pätevyysvaatimuksiin. Maahanmuuttajaoppilaiden erityistarpeisiin tulee kiinnittää huomiota ja resursoida heidän lisätarpeensa mm. suomen kielen oppimisen osalta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että erityisesti toisen polven maahanmuuttajien osaaminen on Suomessa monia vertailumaita heikompaa vielä senkin jälkeen, kun heidän sosioekonominen taustansa on otettu huomioon. Opiskeluhuollon resursseista annettujen valtakunnallisten suositusten toteutuminen tulee varmistaa päätettäessä opetuksen järjestäjän budjeteista. Opiskeluhuollon ja oppimisen tuen resursseja kohdentaessaan kuntien tulee ottaa huomioon koulun oppilaiden tuen tarve. Tuen tarpeen arviointiin tulee yhdessä asiantuntijoiden kanssa kehittää mittareita, joita kunnat voivat käyttää resurssien kohdentamisessa. Resurssia voisi kohdentaa esim. kolmiportaisen tuen laadun varmistamiseen. Kuntien on tärkeää vahvistaa yhteistyötä opetus- ja nuorisotoimen välillä. Esimerkiksi nuorisotyön resursseja kouluun tuomalla mahdollistetaan kouluinstituutiosta riippumaton tuki niille 9 nuorille, joille koulutyöhön sitoutuminen on erityisen vaikeaa. Myös kaupungistumisen erilaiset vaikutukset tulisi selkeämmin ottaa huomioon perusopetuksen tasa-arvossa ja resurssien jaossa. Kaikilla tasoilla tulee huolehtia siitä, että koulussa on riittävästi aikuisia suhteessa oppilaisiin. Jotta tulevaisuudessa voidaan turvata kaikkien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet oppimiseen ja osaamiseen – eri väestöryhmien mahdollisimman korkea koulutustaso ja sitä kautta työllisyys, hyvinvointi ja taloudellinen kasvu – pitää korkealaatuisen ja ajanmukaisen opetuksen mahdollistava perusopetuksen resursointi taata myös tulevaisuudessa.”

Paikallinen toiminta: